

NEPREVE ***** DENA ***** PJESMA

MARKO ARGENTARIJE (1. st. n. e.)
KOB SIROMAŠTVA

Bogat, bio si voljen, Sosikrate; sad si siromah —
nitko te ne voli baš: puna je otrova glad.
Još je nedavno djevojka smatrala da si ljepotan,
ugodan, krasan, a sad niti ti imena zna:
„Tko si, odakle dolaziš?“ pita. Tako si teško
onaj naučio rijek: bijeda je prijatelj slab.

Preveo D. Škiljan

NEOBJA VLJENA BAŠTINA *****

NEKOLIKO ŠIŽGORIČEVIH NEOBJAVLJENIH STIHOVA

Opus šibenskog humanista Šižgorića sačuvan je samo djelomično, kako s pravom zaključuje V. Gortan.¹ I u objavljenu zbirku „Elegije i pjesme“² pjesnik je vjerojatno uvrstio samo izbor svoje poezije, te sa žaljenjem moramo pomišljati na izgubljene stihove ovog istinski nadarenog, humanističkom širinom obrazovanog i u svoj rodni kraj zaljubljenog pjesnika.

Nekoliko njegovih, dosad neobjavljenih stihova, nastalih prije 1477. — godine izdavanja „Elegija i pjesama“, zabilježeno je u kodeksu iz Ambrosiane.³ Kristeller ova-ko opisuje kodeks:⁴

F 87 misc. XV (1466)

Georgius Siggoritus Sibenicensis (studens Patavii),
carmina, with a verse replay of Azzo Phorestus phisicus (I)

¹ Veljko Gortan — Vladimir Vratović, *Hrvatski latinisti*, Zagreb 1969—1970, I, str. 118. V. Gortan objavio je 1959: „Neobjavljena zbirka Šižgorićevih latinskih pjesama u safičkoj strofi“, *Živa antika*, Skoplje, IX/1959, 1—2, 181—186.

² *Elegiarum et carminum libri tres*, Venetiis 1477. *Elegiae et carmina* (Elegije i pjesme), tekst priredio V. Gortan, u izboru preveo i uvod napisao N. Šop, *Hrvatski latinisti* 6, JAZU, Zagreb 1966.

³ Zahvaljujem prof. Šimi Juriću koji mi je dao xerox-kopije nekoliko stranica ovog kodeksa.

⁴ Paul Oskar Kristeller, *Iter Italicum*, London—Leiden 1965, vol. I, 299.

U kodeksu je prijepis Ovidijevih Tristia, a na str. 82–83v nalazi se poznata, u zbirci objavljena,⁵ pjesnikova elegija o smrti braće. U ovom je rukopisu naslov nešto širi: Elegia edita per Georgium Sisgoreum Sibenicensem, studentem Patavii, conquerentem de sua infelicitate ac de duorum obitu fratrum. 1469 VI° Idus lunias. Posebno je važan datum ne samo za određivanje vremena nastanka ove elegije nego i cijeloga kodeksa. Uspoređujući objavljeni tekst našla sam samo dva nešto izmijenjena oblika:

stih 3 seva ... fortuna umjesto sceva

stih 35 Quae mala sum passus, quos nunc patiorque dolores. umjesto sim.

Kako je zbirka objavljena osam godina kasnije, ove neznatne razlike pokazuju stariji, ali ne i lošiji oblik te poznate elegije.

A na poleđini prve korice i slobodnom listu podstave recto istom je rukom zabilježeno nekoliko distiha koje u ovom broju časopisa objavljujemo:

1. De Pyrone Gorgis Sisgoreus

Distih o bijednom Pironu, koji drugima pribavlja hranu a sam ostaje gladan, ne daje, na žalost, detaljnije elemente po kojima bi se moglo zaključiti kojeg to Pirona pjesnik opisuje. Je li to filozof skeptik Piron ili pomorac istoga imena, koji se obojica spominju u grčkoj lirici u istoj VII knjizi,⁶ ili je pjesnik sam, bez ikakvih aluzija, izabrao to ime?

2. Epitaphium Gorgidos pontificis

Distih posvećen spomeni na Šižgorićeva strica, čije je ime nosio, Jurja Šižgorića, šibenskog biskupa od 1437. do 1454.

3. Ad Azzonem Phorestum physicum Gorgis Sisgoreus (2 distiha)

Responsio Azzonis (2 distiha)

Duhovita prijateljska šala, utkana u ljubav prema poeziji, sadržaj je pjesnikovih stihova upravljenih liječniku Azzonu Forestiju i liječnikova odgovora. Azzo Foresti poznato je lice iz Elegija i pjesama.⁷ Šižgorić je dva puta prigodno opjevao zbivanja iz prijateljeva života: rođenje sina (II, 10) i rođenje kćeri (II, 15). I dok su te dvije nevelike pjesme prepune antičkih mitoloških reminiscencija, ova četiri distiha živa su slika bezbrižnog i sunčanog seoskog života u danima berbe – kad netom ubrano grožđe, gaženo djevojačkim bijelim nogama, daruje čisti groždani sok, nektar za obojicu prijatelja. Iskričava duhovitost, svojstvena ljudima pjesnikova podneblja, u atmosferi uživanja u plodovima prirode (perdulces uvae) i plodovima duha (perdulcia carmina) zrači iz ovih stihova. Doista je šteta što se nisu našli u objavljenoj zbirci.

⁵ Elegije i pjesme, str. 82–83.

⁶ Anthologia Graeca, Munchen 1957–58, VII, 576 i VII, 640.

⁷ Elegije i pjesme, str. 87 i 91.

Priređujući tekst, uskladila sam pisanje velikih slova i interpunkciju te razriješila kratice. Odstupanja u pisanju nekih riječi (conchilia, rombos i Pyeriis umjesto conchylia, rhombos i Pieriis) ostavila sam, jer je taj princip proveden u spomenutom izdanju Elegija i pjesama.

Olja Perić

De Pyrone Gorgis Sisgoreus

Carpo ego ficedulas, lepores, conchilia, rombos,
Non edo, quod carpo: sum miser, alter edit.

Epitaphium Gorgidos pontificis

Perlege, qui transis, carmen breve, docte viator.
Sarcophagus tenet hic Gorgida pontificem.

Ad Azzonem Phorestum physicum Gorgis Sisgoreus

Uva haec Pyeriis calcatur saepe puellis,
Haec sput inclusum nectaris uva merum.
Dignus es et Musis et sacro nectare dignus,
Nunc dignus gustes; si sapit, Azzo, refer.

Vale

Responsio Azzonis

Perdulces uvae, perdulcia carmina, Gorgi,
Ut nectar mentem corripuere meam.
Felix, qui niveas potis es concernere formas,
Dum calcat mustum lubrica planta novum.

Vale